

Elwira J. Kryńska

ORCID: 0000-0001-6181-2414

DOI: 10.15290/dhmgz.02.2022.04

Nie chcemy umierać – mówią dzieci

We Don't Want to Die, Say the Children

STRESZCZENIE: Celem publikacji jest zwrócenie uwagi na los dzieci Ukrainy bezprawnie zaatakowanej przez Rosję 24 lutego 2022 roku. Najeźdźcy ostrzeżliwiają dzielnice mieszkalne, szpitale, przedszkola, szkoły, domy starców, a także obiekty infrastruktury krytycznej, np. elektrownię jądrową w Enerhodarze. Wojna na Ukrainie pociąga za sobą ogromną katastrofę humanitarną. Szczególnie dramatyczna jest sytuacja bezbronnych osób: niemowląt, dzieci, kobiet w ciąży i tych, którzy już cierpią z powodu różnych chorób i dolegliwości. Ukraińskie dzieci wzywają Władimira Putina do zakończenia wojny i proszą o przywrócenie pokoju, i tłumaczą, że nie chcą umierać(!), chcą normalnie żyć, uczyć się, tańczyć i śpiewać.

SŁOWA KLUCZOWE: dziecko, zniewolenie, ludobójstwo

ABSTRACT: The aim of the article is to draw attention to the fate of the children of Ukraine unlawfully attacked by Russia on February 24, 2022. The invaders fire at residential districts, hospitals, kindergartens, schools, old people's homes, as well as critical infrastructure facilities, such as the nuclear power plant in Enerhodar. The war in Ukraine entails a huge humanitarian catastrophe. The situation of vulnerable people is particularly dramatic: babies, children, pregnant women and those who already suffer from various diseases and ailments. Ukrainian children call on Vladimir Putin to end the war and ask for peace and explain that they do not want to die! They want to live normally, learn, dance and sing.

KEYWORDS: child, restrictions, genocide

Od 24 lutego 2022 roku, gdy wojska rosyjskie brutalnie zaatakowały Ukrainę, a rosyjski prezydent przekonywał, że spełnia „prośbę separatystów” obwodu donieckiego i ługańskiego, których „niepodległość” 21 lutego Rosja uznała wbrew prawu międzynarodowemu, popełniane są zbrodnie wojenne ścigane przez Międzynarodowy Trybunał Karny w Hadze. Kluczowym powodem do wszczęcia procesu o popełnienie zbrodni wojennych jest atak na cywilów – kobiety, mężczyzn i dzieci. Najeźdźcy ostrzeliwują dzielnice mieszkalne, szpitale, przedszkola, szkoły, domy starców, a także obiekty infrastruktury krytycznej, np. elektrownię jądrową w Enerhodarze. Wojna na Ukrainie pociąga za sobą ogromną katastrofę humanitarną.

Od początku napaści Rosji na Ukrainę zginęły dziesiątki dzieci i wciąż liczba ta powiększa się, w konsekwencji już 27 dnia agresji nie żyło aż 117 dzieci. Ten dramatyczny bilans 2 kwietnia 2022 roku był jeszcze wyższy. Jak podała agencja Ukrinform, powołując się na oficjalne dane ukraińskich władz – żołnierze Putina średnio co sześć godzin zabijają na Ukrainie dziecko, a raz na trzy godziny jedno dziecko odnosi obrażenia.

Najwięcej ofiar wśród dzieci jest w obwodach kijowskim, charkowskim, donieckim, sumskim, chersońskim i żytomierskim. Liczba ta nie jest ostateczna ze względu na brak możliwości skontrolowania miejsc, gdzie trwają walki – przekazało biuro prokuratora generalnego Ukrainy¹. Liczba zabitych i ranionych dzieci dramatycznie powiększyła się, po wycofaniu się Rosjan z podkijowskiej Buczy, na jaw wyszły wstrząsające dowody zbrodni dokonane przez wojska Putina na mieszkańcach miasta. Rosyjscy żołnierze gwałcili i zabijali dzieci, mordowali ich ojców i matki, a później wszystkich palili. Ofiarami gwałtów były małe dziewczynki. Biuro prokurator generalnej Ukrainy Iryny Wenediktowej poinformowało, że w sanatorium dla dzieci w Buczy znaleziono ciała kolejnych pięciu ofiar ze związanymi rękami. Do tej pory (4 kwietnia 2022 roku) w Buczy odkryto ponad 400 zamordowanych, nieuzbrojonych cywilów – mężczyzn, kobiet i dzieci, których przed śmiercią bito i torturowano, wielu z nich było ze związanymi z tyłu rękami. Liczba zamordowanych jest stale aktualizowana, ponieważ ich

---

¹ <https://wiadomosci.radiozet.pl/Swiat/Podano-liczbe-dzieci-ktore-zginely-podczas-wojny-w-Ukrainie>, [dostęp: 16.03.2022].

ciała były chowane w piwnicach, domach, na placach i bezpośrednio na terenie przylegającym do budynków. Według Grigorija Judina, politologa z Moskwy, jednego z przeciwników wojny w Ukrainie, pobitego do nieprzytomności na jednej z antywojennych demonstracji, mord na cywilach w okupowanej przez Rosjan Buczy jest pierwszym, ale nie ostatnim, odkrytym epizodem systemowej eksterminacji każdego, kto popierał niepodległą Ukrainę. Jest to bardzo prawdopodobne, zwłaszcza że Ukraińcy odbili Irpień, miasto niedaleko Kijowa, gdzie, jak poinformowała rzeczniczka praw człowieka, Ludmyła Denisowa, znaleziono ciała dzieci młodszych niż 10 lat ze śladami gwałtu i tortur. Kolejne zaś zbrodnie mogą wyjść na jaw np. w oblężonym Mariupolu, gdzie uciekających cywilów zatrzymywano w obozach filtracyjnych.

Brutalność i cynizm rosyjskich najeźdźców powoduje, że ludność ukraińska szuka bezpiecznego schronienia poza granicami kraju. Zdecydowana większość trafia do Polski, dziennie około 100 tys. Ukraińców – kobiet i dzieci przekracza granice naszego kraju i tu znajduje wsparcie oraz dach nad głową. Do 11 marca 2022 roku z Ukrainy uciekło już ponad 2 mln ludzi. Według szefa unijnej dyplomacji, kraj może opuścić łącznie nawet 5 mln. Dochodzi do niespotykanego od czasów II wojny światowej exodusu ludności.

Jak poinformował James Elder, rzecznik prasowy UNICEF na konferencji prasowej w Genewie, 1,5 mln najmłodszych uciekło z kraju. Innymi słowy, na Ukrainie od początku wojny każdego dnia średnio ponad 75 tys. dzieci staje się uchodźcami. Ta ostatnia liczba jest niezwykle szokująca. W każdej bowiem minucie 55 dzieci ucieka ze swojego kraju. Oznacza to, że od początku wojny (24 lutego) niemal co sekundę jedno ukraińskie dziecko staje się uchodźcą². Oprócz tego Dyrektor wykonawcza Funduszu Narodów Zjednoczonych na rzecz Dzieci (UNICEF) Catherina Russell, zwraca również uwagę, że z powodu nasilenia rosyjskiej ofensywy na Ukrainie dzieci doznają też głębokich traumatycznych przeżyć w wyniku przemocy, która je otacza³. Russell zaapelowała także o zawieszenie działań militarnych, co ułatwiłoby

² <https://unicef.pl/co-robimy/aktualnosci/dla-mediow/co-sekunde-dziecko-na-ukrainie-staje-sie-uchodzca>, [dostęp: 16.03.2022].

³ UNICEF: Dzieci w Ukrainie giną, są ranione, doznają traum atycznych przeżyć, <https://www.tvp.info/58798275/wojna-na-ukrainie-unicef-dzieci-sa-zabijane-ranione-doznaja-traumatycznych-przezyc>, [dostęp: 19.03.2022].

dostęp pomocy humanitarnej do ludzi, którzy zostali od niej odcięci po pięciu dniach intensywnych ataków lotniczych i walk naziemnych. Jak stwierdziła, pozwoliłoby to rodzinom z najbardziej dotkniętych obszarów „na zdobycie żywności i wody, uzyskanie opieki medycznej lub opuszczenie kraju w poszukiwaniu bezpieczeństwa”⁴.

Heroiczna walka Ukraińców o zachowanie suwerenności swojego państwa i pokoju w Europie „otwiera” serca Polaków, którzy starają się nieść wsparcie na różne sposoby, udzielają pomocy zarówno armii ukraińskiej, jak i ludności. Polacy starają się ulżyć udręczonej ludności ukraińskiej, wiedzą bowiem czym jest sowiecki reżim – doświadczyli stalinowskiej tyranii i okrucieństwa, masowych wywozek polskiej ludności w głąb Związku Sowieckiego w latach 1939–1941.

Jak wynika z opublikowanego wspólnego oświadczenia Catheriny Russell, Dyrektor Generalnej UNICEF, dr Natalii Kanem, Dyrektor Generalnej UNFPA oraz dr Tedros Adhanom Ghebreyesus, Dyrektora Generalnego WHO sytuacja bezbronnych osób: niemowląt, dzieci, kobiet w ciąży i tych, którzy już cierpią z powodu różnych chorób i dolegliwości, stale się pogorsza ze względu na akty przemocy w stosunku do placówek medycznych i pracowników ochrony zdrowia, którzy ryzykując własnym życiem, starają się ratować życie innych, co w warunkach popełnianych zbrodni wojennych ma wartość szczególną. Potrzeba opieki medycznej dla kobiet w ciąży, młodych matek, wynika też z przyrostu naturalnego. Od początku wojny na Ukrainie, urodziło się już 4300 dzieci i szacuje się, że w ciągu najbliższych trzech miesięcy 80 tys. kobiet na Ukrainie urodzi dziecko. Niestety, zapasy tlenu i środków medycznych, w tym stosowanych w leczeniu powikłań, są niebezpiecznie niskie⁵. Poza tym Rosjanie ostrzeliwują cele cywilne: nie tylko domy mieszkalne, ale też szkoły, przedszkola i szpitale. Jak poinformowała ukraińska prokurator generalna Iryna Wenedikto-wa wojska rosyjskie zniszczyły do 14 marca już ponad 400 placówek oświatowych, w tym 59 – całkowicie⁶.

---

⁴ Ibidem.

⁵ <https://unicef.pl/co-robimy/aktualnosci/dla-mediow/stop-atakowi-na-placowki-medyczne-na-ukrainie>, [dostęp: 14.03.2022].

⁶ <https://wiadomosci.radiozet.pl/Swiat/Podano-liczbe-dzieci-ktore-zginely-podczas-wojny-w-Ukrainie>, [dostęp: 16.03.2022].

Wojna to nie tylko zburzone miasta i zniszczona infrastruktura. To także zburzone ludzkie życia, co powoduje, że skutki rosyjskiej agresji na Ukrainę mają też wymiar psychologiczny. Długotrwała krzywda zagrożająca zdrowiu i życiu doznawana przez ludność ukraińską, w tym dzieci powoduje traumę, nierzadko prowadzącą do głębokich zmian w funkcjonowaniu człowieka. Rezultatem tego urazu mogą być utrwalone trudności w powrocie do poprzedniego funkcjonowania, czasem układające się w zespół objawów zwany zaburzeniem stresowym pourazowym. Przy czym ostra reakcja na stres obejmuje zarówno objawy typowe dla lęku, takie jak: odczucie trudności w nabraniu powietrza do płuc, poczucie niepełnego oddechu, klucie, ból, uczucie przyspieszonego bicia serca oraz ból brzucha, nudności, biegunka. Może też dochodzić do objawów swoistych dla ostrej reakcji na stres, m.in. omdleń, poczucia nierealności, obawy utraty kontroli, „zwariowania”, poczucie drętwienia. Te ostatnie, zwłaszcza u dzieci mogą prowadzić do wycofania się z oczekiwanej interakcji społecznej (stan, który w skrajnej postaci może być obserwowany jako znieruchomienie i brak kontaktu osoby z otoczeniem), dezorientacji, gniewu, rozpacz i t.p. Częstym następstwem ostrej reakcji na stres jest niepamięć całości lub fragmentów wydarzenia (mimo braku urazów mózgu), mogą też pojawić się dręczące, nawracające wspomnienia, unikanie rozmów i w ogóle, co się może kojarzyć z urazem. Stąd też osoby, które doświadczyły ostrego zaburzenia stresowego wymagają profesjonalnej pomocy medycznej i psychologicznej, potrzebują czasu, bowiem trauma związana z byciem ofiarą wojny może się ciągnąć całymi latami.

Ślady odcisnięte przez wojnę w ludzkiej psychice są niezwykle bolesnym świadectwem.

Tak, jak odbudowa zniszczonych miast wymaga wielkiego solidarnego wysiłku społecznego, podobnie odbudowa ludzkich żyć nie będzie możliwa bez solidarnego wsparcia i wzajemnej pomocy. Nie da się tego wysiłku przerzucić na organizacje humanitarne czy agendy rządowe. Wszyscy musimy odnaleźć się w nowej rzeczywistości, nazywając zło złem, a jednocześnie robiąc wszystko, aby to zło nie utrzymało się i aby dać naszym braciom i siostram nadzieję na normalne życie⁷.

⁷ <https://opoka.org.pl/News/Swiat/2022/nie-dopuszczic-do-wiktymizacji-uchodzcow-i-ofiar-wojny>, [dostęp: 21.03.2022].

Dzieci wzywają Władimira Putina do zakończenia wojny i proszą o przywrócenie pokoju. Tłumaczą, że chciałyby normalnie żyć, uczyć się, tańczyć i śpiewać.

Apelują: „Putinie, zabierz swoje wojska, nie chcemy się już ukrywać, chcemy chodzić do szkoły, chcemy się uczyć, tańczyć i śpiewać, nie chcemy umierać!”⁸.

Dziennikarz Igor Mosiychuk opublikował wideo na Facebooku z podpisem „Nic takiego, tylko dzieci proszą Putina i Rosjan o zaprzestanie wojny na terytorium Ukrainy”.

Na nagraniu maluchy na zmianę proszą o przerwanie wojny, domagając się wycofania wojsk rosyjskich:

- Putinie, domagamy się wycofania wojsk rosyjskich z naszej ukraińskiej ziemi.
- By na naszej, danej przez Boga ziemi ukraińskiej, powstrzymać wojnę.
- Rosjanie, Białorusini, po co wam ta wojna? Chcemy żyć w pokoju!
- Putinie, zatrzymaj wojnę, Ukraina to nasza ziemia!
- Nie chcemy wojny... Boję się...
- Aby nie było wojny!
- Boże, chroń swoją Ukrainę!
- Chcemy żyć w wolnym kraju!
- Jesteśmy tu na własnej ziemi!
- Jesteśmy dziećmi Ukrainy!
- Chcę, żeby wojna się skończyła i żeby ludzie nie umierali!
- Tylko Bóg daje życie i tylko On może je odebrać!
- Proszę, nie zabijajcie dzieci!
- Putinie, zabierz swoje wojska, nie chcemy się już ukrywać, chcemy chodzić do szkoły, chcemy się uczyć, tańczyć i śpiewać, nie chcemy umierać!⁹

To niejedyny taki filmik. Ukraińskie gwiazdy wraz ze swoimi dziećmi również wzywają do zakończenia wojny. Kilka dni temu Kateryna Buzhynska, znana ukraińska piosenkarka, opublikowała na Instagramie wideo, na którym widać, jak jej pięcioletnie bliźniaki trudno przechodzą wojnę i proszą o zaprzestanie wojny. Swoją filmik opatrzyła krótkim wpisem:

⁸ „Chcemy, żeby wojna się skończyła i ludzie nie umierali”. Dzieci apelują do Putina, <https://pl.aleteia.org/2022/03/09/chcemy-zeby-wojna-sie-skonczyyla-i-ludzie-nie-umierali-dzieci-apeluja-do-putina-wideo>, [dostęp: 16.03.2022].

⁹ Ibidem.

Małe aniołki nie muszą wiedzieć, czym jest wojna. Nie powinny nocować w zimnych piwnicach i głodować! Dzieci powinny zasypiać podczas kołysanki śpiewanej im przez matkę, a nie pod straszliwymi wybuchami agresora! Dzieci chcą żyć! Rosyjskie władze, każda łza naszych dzieci jest na waszym sumieniu!¹⁰

Symbolem oporu, dla Ukraińców i dla świata stała się siedmioletnia dziewczynka Amelia, która zachwyliła świat śpiewając ukraińską wersję piosenki *Mam tę moc* z filmu *Kraina lodu*. Dodała ducha bliskim i tym wszystkim, którzy schronili się przed spadającymi bombami w metrze. Wywołało to wielką złość Kremla – stała się celem ataku, jej życie było zagrożone. Dzięki skutecznej akcji dziewczynka razem z babcią jest już bezpieczna w Polsce. Zaś jej rodzice nadal walczą w obronie swojego kraju¹¹.

Mam tę moc z filmu *Kraina lodu*

(...) Dawny strach co ścisnął gardło
Na zawsze wreszcie znikł
Zobaczę dziś czy sił mam dość
By wejść na szczyt, odmienić los
I wyjść z za krat, jak wolny ptak
O tak!
Mam tę moc!
Mam tę moc! (...)

¹⁰ Ibidem.

¹¹ <http://www.tpv.info/59025384/siedmioletnia-amelka-jest-juz-bezpieczna-zobacz-reportaz-marii-stepan-o-dziewczynce-ktora-zachwycil-sie-swiat>, [dostęp: 19.03.2022].